

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
фінансів
Протокол № 1 від 28.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО
Проректор з навчально-методичної
роботи

ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань **07 "Управління та адміністрування"**
Спеціальність **072 "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок"**
Освітній рівень **перший (бакалаврський)**
Освітня програма **"Фінанси і кредит"**

Статус дисципліни **вибіркова**
Мова викладання, навчання та оцінювання **українська**

Розробник:
к.е.н., доцент

Наталія САБЛІНА

Завідувач кафедри
фінансів

Ірина ЖУРАВЛЬОВА

Гарант програми

Ольга ПОЛТІНІНА

Харків
2023

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання» розглядає особливості фінансування суб'єктів підприємництва різних форм організації бізнесу, механізм формування власного капіталу підприємства, напрями фінансування підприємств за рахунок запозичених ресурсів, особливості фінансової діяльності на етапі реорганізації підприємства, фінансову діяльність підприємства у сфері зовнішньоекономічних відносин. Знання, отримані в результаті її вивчення, допоможуть майбутнім фахівцям вирішувати питання забезпечення фінансування операційної та фінансової діяльності суб'єктів підприємництва, здійснення ефективного управління формуванням, розподілом та використанням капіталу підприємств.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання» є формування у здобувачів теоретичних знань, практичних навичок і професійних компетенцій щодо організації, здійснення та контролю фінансової діяльності суб'єктів підприємництва.

Завдання навчальної дисципліни полягають у наступному: володіння теоретичними аспектами щодо змісту і напрямків фінансової діяльності підприємств; володіння методами та інструментами фінансування суб'єктів господарювання, встановлення джерел фінансування підприємства в залежності від його організаційно-правової форми; визначення обсягу капіталу підприємства для фінансування оборотного капіталу; визначати основні параметри емісії акцій акціонерного товариства; здатність відображати фінансові результати формування статутного капіталу підприємства у звітності; обґрунтувати цілі, обсяги, методи та фінансові джерела збільшення (зменшення) статутного капіталу підприємства; проводити розрахунок обсягів чистих грошових потоків підприємства за різними видами діяльності; володіння прийомами оцінки доцільності вкладень фінансових ресурсів в діяльність підприємства; формування тенденцій розвитку підприємства.

Об'єктом навчальної дисципліни є економічна система та процеси, що відбивають різні аспекти фінансової діяльності суб'єктів підприємництва.

Предметом даної навчальної дисципліни є система методів та прийомів з формування коштів для операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна, визначено в табл. 1.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
1	2
ПР01	ЗК01
ПР04	ЗК02
ПР05	СК03
ПР10	СК07
ПР16	СК12

де, ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

СК12. Здатність до формування системи фінансово-аналітичного забезпечення залучення та використання фінансових ресурсів суб'єктів господарювання, фінансово-кредитних установ та організацій.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Основи фінансової діяльності суб'єктів господарювання

Фінансова, операційна та інвестиційна діяльність підприємства. Зміст та основні завдання фінансової діяльності суб'єктів підприємництва. Капітал підприємства та його економічна сутність. Класифікація капіталу підприємства. Організація фінансової діяльності суб'єктів підприємництва.

Економічний зміст фінансування підприємств. Класифікація форм фінансування. Фінансування при заснуванні підприємства. Фінансування на

розширення діяльності. Рефінансування. Санаційне фінансування. Зовнішнє та внутрішнє фінансування суб'єктів господарювання.

Правила фінансування підприємства. Золоте правило фінансування. Золоте правило балансу. Правила ліквідності. Оптимізація структури капіталу та ефект фінансового леверіджу.

Визначення потреби в капіталі для фінансування діяльності підприємства. Потреба підприємства в капіталі для фінансування основних засобів та нематеріальних активів. Потреба в капіталі підприємства для фінансування оборотних активів. Сутність кумулятивного та елективного методу визначення потреби в капіталі для фінансування оборотних активів підприємства.

Фінансова діяльність у системі функціональних завдань фінансового менеджменту підприємства. Альтернативні джерела фінансування підприємства та критерії прийняття рішень щодо їх вибору.

Тема 2. Особливості фінансування суб'єктів підприємництва різних форм організації бізнесу

Класифікація суб'єктів підприємництва за правом власності та організаційно-правовою формою ведення бізнесу. Критерії прийняття рішення про вибір правової форми організації бізнесу. Об'єднання підприємств: асоціація, корпорація, консорціум, концерн.

Порядок створення приватного підприємства та його державна реєстрація. Статут приватного підприємства. Формування статутного капіталу. Джерела фінансування діяльності приватного підприємства. Системи оподаткування приватного підприємства.

Визначення господарських товариств згідно діючого законодавства. Характерні риси господарських товариств. Порядок формування статутних капіталів, організація управління, розмір відповідальності товариств з обмеженою відповідальністю, товариств з додатковою відповідальністю, повних товариств, командитних товариств, акціонерних товариств. Переваги та недоліки організації підприємств у формі товариств з обмеженою відповідальністю та акціонерних товариств.

Особливості фінансової діяльності підприємств з іноземними інвестиціями.

Фінансова діяльність державних підприємств.

Тема 3. Формування власного капіталу підприємства

Власний капітал підприємства, його складові. Функції власного капіталу підприємств. Порядок визначення величини власного капіталу підприємства у I розділі пасиву балансу. Правила відображення непокритих збитків, неоплаченого капіталу, вилученого капіталу підприємства у балансі.

Порядок оцінки майна, яке вноситься до статутного капіталу господарського товариства його засновниками. Види акцій акціонерного товариства. Права акціонерів. Курси акцій: номінальний, емісійний,

балансовий, ринковий. Порядок проведення відкритої підписки на акції акціонерного товариства.

Цілі збільшення статутного капіталу підприємства. Фінансові джерела збільшення статутного капіталу господарських товариств. Внески засновників і учасників, конверсія облігацій на акції, реінвестування прибутку, реструктуризація власного капіталу. Методи збільшення статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю та акціонерного товариства. Порядок збільшення статутного капіталу акціонерного товариства шляхом збільшення номінальної вартості акцій та шляхом збільшення кількості акцій.

Цілі зменшення статутного капіталу підприємства. Законодавчі обмеження щодо зменшення статутного капіталу господарських товариств. Випадки та порядок зменшення статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю. Методи та порядок зменшення статутного капіталу акціонерного товариства. Поняття санаційного прибутку.

Тема 4. Внутрішні джерела фінансування підприємства

Види внутрішніх джерел фінансування операційної та інвестиційної діяльності підприємств. Самофінансування, амортизація, забезпечення, дезінвестиції, раціоналізація. Основні заходи раціоналізації.

Самофінансування та його роль у формуванні фінансових ресурсів суб'єктів господарювання. Форми самофінансування.

Порядок формування чистого прибутку підприємства. Відображення фінансових результатів підприємства у звітності.

Поняття тезаврації прибутку підприємства. Нерозподілений прибуток та його економічний зміст. Переваги та недоліки відкритого самофінансування. Формування та мобілізація скритих резервів. Недоліки прихованого самофінансування.

Основні види забезпечень: забезпечення виплат відпусток, забезпечення гарантійних зобов'язань, забезпечення інших витрат і платежів. Цільове фінансування. Цільові надходження.

Види чистого грошового потоку підприємств. Прямий та непрямий методи розрахунку чистого грошового потоку від операційної діяльності. Звіт про рух грошових коштів.

Тема 5. Дивідендна політика підприємства

Зміст та значення основні дивідендної політики підприємства. Дивідендна політика і структура капіталу. Взаємозв'язок дивідендної політики і самофінансування підприємства. Вплив дивідендної політики на ринковий курс корпоративних прав та ліквідність підприємства. Задачі дивідендної політики. Теорії в галузі дивідендної політики. Теорія іррелевантності дивідендної політики. Теорія пріоритетності дивідендів. Мінімізація податкових платежів.

Фактори, які впливають на вибір дивідендної політики підприємства. Економічний зміст консервативного, помірною та агресивного підходу до

дивідендної політики. Методи нарахування дивідендів при різних типах дивідендної політики, їх переваги та недоліки.

Порядок виплати дивідендів в акціонерних товариства та товариствах з обмеженою відповідальністю. Форми виплати дивідендів: грошова, не грошова, змішана форма виплати дивідендів. Приховані дивіденди. Особливі інструменти дивідендної політики підприємства. Збільшення статутного капіталу і виплата дивідендів корпоративними правами. Подрібнення акцій на менші акції. Викуп акціонерним товариством акцій власної емісії. Формування резервів виплати дивідендів. Оподаткування дивідендів. Оподаткування розподіленого та нерозподіленого прибутку як фактор дивідендної політики.

Особливості нарахування дивідендів господарськими товариствами з часткою державної власності у статутному капіталі.

Порядок сплати дивідендів господарськими товариствами.

Показники оцінки ефективності дивідендної політики.

Тема 6. Фінансування підприємств за рахунок запозичених ресурсів

Позичковий капітал підприємства, його ознаки та складові згідно діючим стандартам бухгалтерського обліку в Україні. Склад довгострокових й поточних зобов'язань підприємства. Доходи майбутніх періодів як джерело позикових коштів підприємства.

Поняття фінансового кредиту. Види банківських кредитів. Довгострокові та короткострокові банківські кредити. Практична робота із залучення банківських кредитів. Кредитоспроможність підприємства. Якісні та кількісні критерії кредитоспроможності. Кредитне забезпечення. Застава як спосіб кредитного забезпечення. Види застави: рухоме майно, іпотека, застава майнових прав, кредити під заставу векселів та інших цінних паперів. Гарантії та поручництва.

Облігації підприємств. Види облігацій та їх параметри. Купонні облігації. Дисконтні облігації. Порядок емісії облігацій. Погашення облігацій підприємств. Особливості фінансування підприємств за рахунок випуску конвертованих облігацій.

Комерційні кредити, їх значення та різновиди. Оформлення комерційного кредиту векселем. Простий та переказний вексель. Фінансування підприємств за рахунок отримання авансів.

Факторинг як специфічний кредитний субститут.

Тема 7. Фінансова діяльність на етапі реорганізації підприємства

Реорганізація як специфічний напрям фінансової діяльності підприємств. Причини проведення реорганізації підприємств. Види реорганізації підприємств, їх загальна характеристика. Загальні передумови реорганізації суб'єктів підприємництва: нормативно-правові та фінансово-економічні. Основний зміст плану реорганізації підприємств.

Цілі проведення укрупнення підприємств. Горизонтальне, вертикальне та конгломератне укрупнення підприємств. Форми реорганізації, спрямованої на укрупнення підприємства: злиття та приєднання. Фінансовий механізм

укрупнення підприємств. Порядок проведення злиття та приєднання підприємств. Передатний баланс.

Випадки проведення реорганізації підприємств, спрямованої на їх розукрупнення. Форми реорганізації, спрямованої на розукрупнення підприємства: поділ та виділення. Фінансовий механізм розукрупнення підприємств. Порядок проведення поділу та виділення підприємств. Складання розподільного балансу.

Цілі проведення перетворення підприємств. Роль перетворення в оптимізації фінансування підприємства. Порядок перетворення підприємств.

Тема 8. Фінансове інвестування підприємства

Сутність та види фінансових інвестицій підприємства. Цілі та об'єкти фінансового інвестування. Довгострокові фінансові інвестиції. Поточні фінансові вкладення. Фінансові інвестиції в асоційовані, дочірні та спільні підприємства. Вкладення в боргові фінансові інструменти.

Моделі та методи оцінки вартості фінансових інструментів. Визначення поточної вартості процентних та дисконтних облігацій. Розрахунок показників дохідності облігацій. Показник дюрації як інструмент оцінки ризику зміни процентних ставок на фінансовому ринку.

Зміст фундаментального та технічного аналізу акцій. Показники, які використовуються у процесі фундаментального аналізу акцій. Визначення поточної внутрішньої вартості акцій. Оцінка показників дохідності корпоративних прав.

Економічний зміст та причини проведення поглинання підприємств. Джерела фінансування поглинання підприємств.

Порядок відображення доходів, витрат та збитків від фінансових інвестицій підприємства у Звіті про фінансові результати. Фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі у капіталі. Методи оцінки фінансових інвестицій при відображенні їх у фінансовій звітності. Справедлива вартість фінансових інвестицій. Метод ефективної ставки процента. Оцінка фінансових інвестицій в асоційовані та дочірні підприємства за методом участі в капіталі.

Тема 9. Оцінювання вартості підприємства

Економічна сутність оцінки вартості підприємства. Необхідність, завдання та принципи оцінки вартості майна підприємства. Середньозважена вартість капіталу. Практична робота з оцінки вартості майна підприємства. Порядок оцінки вартості підприємства.

Методичні підходи до оцінки вартості майна підприємства. Методи, засновані на оцінці потенційних грошових потоків та доходів підприємства: метод дисконтування чистих грошових потоків, метод капіталізації доходу. Ставка дисконту та ставка капіталізації.

Сутність витратного підходу до оцінки вартості підприємства. Первісна вартість активів, відновна вартість активів. Гудвіл.

Ринковий підхід в оцінці вартості підприємства: зіставлення мультиплікаторів та порівняння транзакцій. Обмеження застосування ринкового підходу до оцінки вартості підприємств в Україні, його переваги та недоліки.

Тема 10. Фінансова діяльність підприємства у сфері зовнішньоекономічних відносин

Економічний зміст зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів підприємництва. Види зовнішньоекономічних операцій. Експорт та імпорт товарів як основні операції у зовнішньоекономічній діяльності підприємств.

Елементи зовнішньоекономічної політики, які регулюються з боку держави. Державні органи, які здійснюють регулювання та контроль зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Валютне регулювання та валютний контроль в Україні. Регулювання розподілу виручки від зовнішньоекономічної діяльності в іноземній валюті. Розрахунки при здійсненні зовнішньоекономічних операцій. Правила здійснення розрахунків у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Основні форми безготівкових розрахунків у міжнародній торгівлі: банківські перекази, інкасо, документарний акредитив. Чисте інкасо, документарне інкасо, телеграфне інкасо.

Тема 11. Фінансовий контролінг на підприємстві

Сутність, необхідність та основні завдання фінансового контролінгу. Зміст та функції фінансового контролінгу. Формування фінансової стратегії. Фінансове планування та бюджетування поточної діяльності. Координація планів. Бюджетний контроль. Оперативне управління фінансовою діяльністю підприємства. Внутрішній консалтинг. Внутрішній аудит та ревізія. Формування інформаційних каналів та інформаційне забезпечення підприємства.

Сутність та основні завдання стратегічного фінансового контролінгу. Монетарні та немонетарні фінансові цілі стратегічного контролінгу на підприємстві. Зміст оперативного фінансового контролінгу.

Основні завдання та порядок організації системи раннього попередження та реагування. Основні показники системи раннього попередження та реагування. Діагностика ймовірності банкрутства підприємства як складова системи раннього попередження та реагування.

Бюджетування як інструмент оперативного фінансового контролінгу. Функції бюджетування. Структура бюджетів підприємства. Зведений бюджет підприємства, склад операційних та фінансових бюджетів.

Методи контролінгу. Аналіз безбитковості підприємства. Аналіз показників системи директ-костинг. Вартісний аналіз. Портфельний аналіз та сфера його застосування. Бенчмаркінг та його зміст. ABC-аналіз і порядок його використання. Аналіз сильних і слабких місць. Аналіз точки безбитковості.

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань

Назва теми та/або завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1	Практичне заняття на тему: «Встановлення грошових потоків у рамках фінансової, інвестиційної та операційної діяльності підприємств» Практичне заняття на тему: «Встановлення грошових потоків у рамках фінансової, інвестиційної та операційної діяльності Підприємств»
Тема 2. Завдання 2	Практичне (семінарське) заняття на тему "Особливості фінансової діяльності суб'єктів підприємництва різних форм організації бізнесу". Практичне заняття на тему: "Визначення складових власного капіталу підприємств різних форм організації бізнесу під час заснування"
Тема 3. Завдання 3	Практичне заняття на тему: "Розрахунок курсів акцій акціонерного товариства та визначення параметрів корпоративних прав підприємства"
Тема 4. Завдання 4	Практичне заняття на тему: "Розрахунок чистого грошового потоку підприємств в рамках різних видів діяльності"
Тема 5. Завдання 5	Практичне (семінарське) заняття на тему "Дивідендна політика підприємства"
Тема 6. Завдання 6	Практичне (семінарське) заняття на тему "Фінансування підприємства за рахунок запозичених ресурсів" Практичне заняття на тему "Визначення ефективної ставки відсотку за облігаціями та обґрунтування вибору варіанту параметрів емісії облігацій підприємства"
Тема 7. Завдання 7	Практичне (семінарське) заняття на тему "Фінансова діяльність на етапі реорганізації підприємства"
Тема 8. Завдання 8	Практичне заняття на тему "Аналіз доцільності вкладання коштів підприємства в корпоративні права та боргові цінні папери"
Тема 9. Завдання 9	Практичне заняття на тему "Оцінювання вартості підприємства за дохідним та ринковим підходами"
Тема 10. Завдання 10	Практичне (семінарське) заняття на тему "Фінансова діяльність підприємства у сфері зовнішньоекономічних відносин"
Тема 11. Завдання 11	Практичне (семінарське) заняття на тему "Фінансовий контролінг на підприємстві"

Перелік лабораторних занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Перелік лабораторних занять / завдань

Назва теми та/або завдання	Зміст
Тема 1. Лабораторна робота №1 Основи фінансової діяльності суб'єктів господарювання	Завдання 1. Скласти логіко-структурну схему, яка характеризує структуру фінансового забезпечення підприємств. Завдання 2. Скласти логіко-структурну схему, яка відображає джерела формування фінансового забезпечення підприємства. Завдання 3. Скласти логіко-структурну схему, яка відображає послідовність формування системи фінансового забезпечення підприємства.
Тема 2. Лабораторна робота №2 Особливості фінансової діяльності суб'єктів підприємництва різних форм організації бізнесу	Завдання 1. Скласти логіко-структурну схему «Класифікація господарських товариств». Завдання 2. Скласти логіко-структурну схему основних видів іноземних інвестицій. Завдання 3. Провести аналіз кількості підприємств в Україні за розміром і формою власності.
Тема 3. Лабораторна робота №3 Формування власного капіталу підприємства	Завдання 1. На підставі статистичних даних провести порівняльний аналіз складу і структури капіталу по видах економічної діяльності. Завдання 2. Скласти порівняльну таблицю формування зареєстрованого капіталу на підприємствах різних організаційно-правових форм. Завдання 3. Скласти схему джерел формування власного капіталу підприємства в ході його господарської діяльності.
Тема 4. Лабораторна робота №4 Внутрішні джерела фінансування підприємств	Завдання 1. На підставі даних Статистичного збірника України проаналізувати динаміку внутрішніх джерел фінансування підприємств (прибутку та амортизації) за останні п'ять років. Завдання 2. Зробити критичний аналіз основних теоретичних моделей дивідендної політики Завдання 3. Проаналізувати особливості національної моделі корпоративного управління та її вплив на дивідендну політику підприємств. Завдання 4. На основі звіту про рух грошових коштів самостійно обраного підприємства проаналізувати рух грошових коштів за операційною, фінансовою та інвестиційною діяльністю за останні п'ять років. Охарактеризувати напрямок змін показників.
Тема 6. Лабораторна робота №5 Фінансування підприємства за рахунок запозичених ресурсів	Завдання 1. Скласти логіко-структурну схему, яка відображає зовнішні та внутрішні джерела фінансування позичкового капіталу суб'єктів господарювання. Завдання 2. Скласти логіко-структурну схему, яка відображає основні види банківського кредиту. Завдання 3. Скласти логіко-структурну схему, яка відображає класифікацію облігацій. Завдання 4. Проаналізуйте вплив оподаткування на позичкове фінансування суб'єктів господарювання.
Тема 8. Лабораторна робота №6 Фінансове інвестування підприємства	Завдання 1. На підставі даних Статистичного збірника України проаналізувати динаміку прямих іноземних інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності за останні п'ять років.

	Завдання 2. На підставі даних Статистичного збірника України проаналізувати динаміку інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування за останні п'ять років.
Тема 11. Лабораторна робота №7 Фінансовий контролінг	Завдання 1. Скласти схему функціонування системи контролінгу на підприємстві. Завдання 2. Скласти схему взаємозв'язку стратегічного і оперативного контролінгу. Завдання 3. Яке місце контролінгу в системі збору інформації, обліку, контролю і підвищення ефективності управління на підприємстві (у вигляді схеми).

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 4.

Таблиця 4

Перелік самостійної роботи

Назва теми та/або завдання	Зміст
Тема 1	Питання для самостійного опрацювання 1. Сутність фінансових ресурсів підприємств, характеристика складу фінансових ресурсів суб'єктів підприємництва. 2. Етапи розвитку фінансової діяльності суб'єктів підприємництва в Україні за критерієм організаційно-правової форми організації бізнесу. 3. Етапи розвитку фінансової діяльності суб'єктів підприємництва в Україні за критерієм власного і позикового капіталу. 4. Етапи розвитку фінансової діяльності суб'єктів підприємництва в Україні за критерієм зовнішньоекономічної діяльності. 5. Види потреби підприємства в капіталі.
Тема 2	Питання для самостійного опрацювання 1. Особливості фінансової діяльності підприємств з іноземними інвестиціями. 2. Фінансова діяльність державних підприємств. 3. Особливості діяльності ріелтерських організацій. 4. Особливості фінансової діяльності суб'єктів малого бізнесу в Україні. 5. Особливості фінансової діяльності суб'єктів малого бізнесу в країнах Європейського союзу.
Тема 3	Питання для самостійного опрацювання 1. Характеристика простих та привілейованих акцій. 2. Права акціонерів – держателів простих та привілейованих акцій акціонерного товариства. 3. Переважне право власників на придбання акцій. 4. Санація балансу підприємства. 5. Мета складання і порядок узгодження звіту про власний капітал підприємства з іншими формами фінансової звітності.

Тема 4	<p>Питання для самостійного опрацювання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Амортизаційні відрахування як джерело внутрішніх власних фінансових ресурсів підприємства. 2. Порядок відображення фінансових результатів підприємства у звітності (Форма 2). 3. Формування звіту про рух грошових коштів підприємства (Форма 3).
Тема 5	<p>Питання для самостійного опрацювання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості нарахування дивідендів господарськими товариствами з часткою державної власності у статутному капіталі. 2. Оподаткування дивідендів, що одержують юридичні та фізичні особи.
Тема 6	<p>Питання для самостійного опрацювання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Види банківських кредитів, що надаються підприємствам. 2. Методичні підходи щодо оцінювання кредитоспроможності підприємства-позичальника. 3. Характеристика вексельного обігу в Україні. 4. Факторингове обслуговування підприємств: переваги, недоліки, проблеми.
Тема 7	<p>Питання для самостійного опрацювання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальні передумови проведення реорганізації підприємства. 2. Фінансовий механізм перетворення підприємств.
Тема 8	<p>Питання для самостійного опрацювання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація фінансових інвестицій підприємства. 2. Особливості відображення доходів та збитків від інвестицій в асоційовані, дочірні та спільні підприємства. Аквізиція підприємств
Тема 9	<p>Питання для самостійного опрацювання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Модель середньозваженої вартості капіталу. 2. Сутність дисконтування грошових потоків підприємства.
Тема 10	<p>Питання для самостійного опрацювання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів. 2. Порядок проведення безготівкових розрахунків під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємством. 3. Форфейтинг як спосіб фінансування зовнішньоекономічних операцій підприємств.
Тема 11	<p>Питання для самостійного опрацювання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика бюджетування як складової оперативного фінансового контролінгу. 2. Внутрішній аудит (ревізія) в системі функцій контролінгу. 3. Методичні підходи щодо прогнозування банкрутства підприємства. 4. Методи бюджетного планування на підприємстві. 5. Порядок складання планових бюджетів.

Кількість годин лекційних, лабораторних та практичних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція (Тема 1, 2, 3, 4, 7), проблемна лекція (Тема 2, 5, 6), лекція-діалог (Теми 8, 10, 11).

Наочні (демонстрація (Теми 1-11).

Практичні (лабораторна робота (Теми 1-4, 6, 8, 11), практична робота (Теми 1-11), есе (Теми 2, 5, 8, 11), робота в малих групах (Теми 2, 5, 6, 7, 10, 11).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних (семінарських), лабораторних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів.

Для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит): максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах семестрового екзамену (іспиту). Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит) – сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: письмова контрольна робота (30 балів), звіти з лабораторних робіт (30 балів).

Семестровий контроль: Екзамен (40 балів).

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної

дисципліни з формою семестрового контролю екзамен (іспит)).

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
спеціальність 072 “Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок”

освітня програма «Фінанси і кредит»

Навчальна дисципліна «Фінансова діяльність суб’єктів господарювання»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №1

ЗАВДАННЯ 1 (10 БАЛІВ)

Визначте обсяги вхідних грошових потоків публічного акціонерного товариства "Світ" у рамках фінансової та інвестиційної діяльності (окремо), якщо відомі такі дані:

обсяг виручки від реалізації продукції підприємства становив 300 тис. грн (у тому числі ПДВ);

підприємство сплатило постачальникам сировини 52 тис. грн;

з метою оновлення парку устаткування підприємство придбало виробниче устаткування на суму 250 тис. грн;

підприємство отримало кредит у сумі 160 тис. грн;

з метою збільшення статутного капіталу підприємства розміщено додаткову емісію акцій. Номінальна вартість однієї акції – 40 грн, кількість акцій – 500 шт., курс емісії – 115 %;

підприємство повернуло кредит банку у сумі 30 тис. грн і проценти за користування ним – 6 тис. грн;

від володіння корпоративними правами іншого підприємства отримано дивідендів на суму 15 тис. грн;

підприємство продало облігації внутрішньої державної позики України – 10 тис. грн.

ЗАВДАННЯ 2 (15 БАЛІВ)

Трьома фізичними особами М. М. Савченко, В. О. Петренко, К. І. Шевцовим ухвалено рішення про заснування товариства з обмеженою відповідальністю "Петросіл Сервіс". Формування первинного власного капіталу ТОВ "Петросіл Сервіс" характеризується наведеними даними.

Зазначена в установчих документах відносна частка окремих учасників у статутному капіталі становить: М. М. Савченко – 45 %; В. О. Петренко – 30 %; К. І. Шевцов – 25 %.

На момент реєстрації ТОВ "Петросіл Сервіс" К. І. Шевцов вніс 88 тис. грн, що становить 110 % його особистої частки в статутному капіталі; М. М. Савченко – 110 тис. грн, В. О. Петренко – 124 тис. грн.

Наведіть усі позиції першого розділу пасиву балансу наново створеного

підприємства.

ЗАВДАННЯ 3 (15 БАЛІВ)

Визначте вплив господарських операцій, що мали місце протягом звітнього періоду, на власний капітал публічного акціонерного товариства "Фора" та складіть на основі цього Звіт про власний капітал (у тис. грн).

Упродовж звітнього періоду на підприємстві:

проведено переоцінку балансової вартості нематеріальних активів на суму 116 тис. грн (дооцінка);

решта неоплачених повністю акціонерами акцій у кількості 30 тис. шт. номінальною вартістю 12 грн кожна у зв'язку з простроченням терміну оплати були викуплені товариством шляхом повернення внесеної номінальної вартості акцій;

підприємство анулювало всі викуплені акції;

чистий прибуток за звітний період дорівнював 320 тис. грн і був розподілений за такими напрямками: поповнення резервного капіталу – 10 %; виплата грошових дивідендів – 30 %; на виплату матеріального заохочення працівникам – 12,5 %; залишок суми – нерозподілений прибуток;

товариство збільшило статутний капітал шляхом збільшення номінальної вартості акцій із 12 грн до 18 грн за рахунок додаткових внесків акціонерів.

На початок звітнього періоду Зареєстрований капітал підприємства становив 1 440 тис. грн, додатковий капітал – 368 тис. грн, резервний капітал – 384 тис. грн, нерозподілений прибуток – 146 тис. грн, неоплачений капітал – 174 тис. грн.

Затверджено на засіданні кафедри фінансів протокол №__ від «__»_____20__р.

Екзаменатори
Зав.кафедрою

к.е.н., доц. Наталія САБЛІНА
д.е.н., проф. Ірина ЖУРАВЛЬОВА

Критерії оцінювання

Кожен екзаменаційний білет з дисципліни "Фінансова діяльність суб'єктів господарювання" містить 3 завдання різного типу складності: стереотипне, діагностичне, евристичне.

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Критерії оцінювання стереотипного завдання 1 (10 балів)

Бал	Критерії оцінки
1-3	Наведені простіші початкові формули без будь-яких пояснень, почав розрахунки за наведеними формулами, у розрахунках є математичні помилки, отримана відповідь не вірна, відсутня відповідь.
4-6	Отримав вірну відповідь без допущення методологічних помилок, використав типовий алгоритм з частковим пояснень, без висновків.
7-10	Виконав вірно всі дії за правильним алгоритмом, запропонував альтернативні алгоритми вирішення завдання, надав пояснення до проведених розрахунків та зробив обґрунтовані висновки.

Критерії оцінювання діагностичного завдання 2 (15 балів)

Бал	Критерії оцінки
1-3	Наведені простіші початкові формули без будь-яких пояснень, почав розрахунки за наведеними формулами, у розрахунках є математичні помилки, отримана відповідь не вірна, відсутня відповідь.
4-6	Неповністю розв'язав завдання за вірним алгоритмом, навів окремі економічні формули з частковими поясненнями, виконав вірно окремі дії з числами з повним поясненням, надав відповіді на окремі запитання з частковими поясненнями.
7-10	Отримав вірну відповідь без допущення методологічних помилок, використав типовий алгоритм з частковим пояснень, без висновків.
11-15	Виконав вірно всі дії за правильним алгоритмом, запропонував альтернативні алгоритми вирішення завдання, надав пояснення до проведених розрахунків та зробив обґрунтовані висновки.

Критерії оцінювання евристичного завдання 3 (15 балів)

Бал	Критерії оцінки
1-3	Студент стикається з труднощами при аналізі економічних явищ і процесів, виявляє здатність до викладання думки на елементарному рівні. В завданні допущені значні математичні помилки, відсутні висновки та вірна відповідь.
4-6	При виконанні завдань показано часткове застосування теоретичні знання для розв'язання поставлених задач. Наведені простіші початкові формули без будь-яких пояснень, почав розрахунки за наведеними формулами, у розрахунках є математичні помилки, отримана відповідь невірна, відсутні висновки.
7-10	При виконанні завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Припускається наявність незначних арифметичних помилок, але методичний підхід до вирішення завдання є вірним (тобто припущені неточності у розрахунках певних показників), використано типовий алгоритм з частковим поясненням зроблені узагальнені висновки.

11-12	Виконав вірно всі дії за типовим алгоритмом але не запропонував альтернативні алгоритми вирішення завдання, надав пояснення до проведених розрахунків не в повному обсязі та зробив узагальнені висновки.
13-15	Завдання виконані як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом. При виконанні завдань студент застосовує системні знання навчального матеріалу, робить аргументовані та обґрунтовані висновки щодо отриманих результатів. При розкритті запитання дотримано логіку, структуру та стиль викладення матеріалу, обґрунтовано позицію автора щодо розглянутої проблеми, наведено основні напрямки її вирішення.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бурдонос Л.І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навчальний посібник [Електронний ресурс] / Л. І. Бурдонос, В. М. Виноградня, Н. М. Євтушенко. – Переяслав-Хмельницький: ФОП Домбровська Я.М., 2019. – 100 с. – Режим доступу : <http://ephsheir.phdpu.edu.ua/bitstream/handle/8989898989/5126/%20%20%20.pdf?sequence=1>

2. Фінанси підприємств [Електронний ресурс] : навчальний посібник / Т. Б. Кузенко, Н. В. Сабліна. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 219 с. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28490>

3. Марусяк Н. Л. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посібник [Електронний ресурс] / Н. Л.Марусяк. - Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. – 180 с. – Режим доступу : <https://archer.chnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5217/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%A4%D0%94%D0%A1%D0%93%20%D0%A0%D1%83%D1%82%D0%B0.pdf>

4. Фінанси [Електронний ресурс] : навчально-методичний посібник / О. П. Полтініна, С. В. Юшко, Є. О. Малишко [та ін.]; за заг. ред. І. В. Журавльової. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 215 с. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29052>

Додаткова

5. Дем'яненко Т. І. Необхідність впровадження системи контролінгу на підприємствах України [Електронний ресурс] / Т. І. Дем'яненко // Вісник ХНТУ. - 2022. - №2(81). - С. 149-153 – Режим доступу: https://journals.kntu.kherson.ua/index.php/visnyk_kntu/article/view/60/55

6. Петренко В.А. Теоретичний аналіз тлумачення поняття «Фінансова діяльність підприємства» [Електронний ресурс] / В.А. Петренко, Ю.Ю. Гурбик, М.В. Сальнікова // Проблеми системного підходу в економіці. – 2018. – Випуск №5(67). – Режим доступу : <http://www.psaе->

jrnl.nau.in.ua/journal/5_67_2018_ukr/30.pdf

7. Сабліна Н. В. Моделювання процесу управління заборгованістю в системі адміністрування фінансової діяльності підприємства [Електронний ресурс] / Н. В. Сабліна, О. Ю. Литовченко // Комунальне господарство міст. Серія: Економічні науки. – 2022. – Вип. 2 (169). – С. 49-56. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/27939/1/document.pdf>

8. Сабліна Н. В. Адміністрування фінансової діяльності суб'єктів господарювання. Методичні рекомендації до лабораторних робіт для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" освітньої програми "Фінанси і кредит" першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / Н. В. Сабліна. - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. - 31 с. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27250>

9. Сабліна Н. В. Адміністрування фінансової діяльності суб'єктів господарювання. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" освітньої програми "Фінанси і кредит" першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / Н. В. Сабліна. – Режим доступу : Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – Режим доступу : 50 с. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26811>

10. Сабліна Н. В. Адміністрування фінансової діяльності суб'єктів господарювання. Методичні рекомендації до практичних завдань для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / Н. В. Сабліна. – Режим доступу : Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 45 с. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24116>

11. Сабліна Н. В. Реалізація контролінгу в промисловому бізнесі України [Електронний ресурс] / Н. В. Сабліна, Т. Б. Кузенко, О. Ю. Литовченко // Цифрова економіка та економічна безпека. – 2023. - № 8 (08). С. 188-195. – Режим доступу : <http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/249>

12. Фінанси суб'єктів господарювання в умовах трансформації економічних відносин : монографія [Електронний ресурс] / за ред. д.е.н. О. О. Солодовнік. – Харків : Лідер, 2020. – 392 с. – Режим доступу : https://ndc-ivr.org/media/publications/files/Mono_KhNUBA-1-31.pdf

Інформаційні ресурси

13. Господарський кодекс України від 16.01.2003 №463-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua.

15. Закон України Про господарські товариства від 19.09.1991 № 1576-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

16. Закон України Про акціонерні товариства від 17.09.2008 № 514-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

17. Офіційний портал Верховної Ради України – Режим доступу : rada.gov.ua.

18. Сайт міністерства фінансів України – Режим доступу : www.minfin.gov.ua.